

Merikartta – sidosryhmäkyselyn tulokset

Kevät 2022

Raportin ja taustalla olevan sidosryhmäkyselyn tekijätiimi muodostui Turun ammattikorkeakoulun Merikartta-hankkeen henkilöstöstä.

Raportti on julkaistu 17.6.2022

Merikartta-verkoston rahoittajana toimii Työ- ja elinkeinoministeriö ajalla 1.10.2020 - 30.6.2022.

Lisätietoja: kiertotalous2.0@turkuamk.fi ja <https://merikartta.turkuamk.fi/>

Sisällysluettelo

1 Johdanto	3
2 Sidosryhmäkyselyn toteutus	4
3 Sidosryhmäkyselyn tulokset	5
3.1 Kyselyn vastaajat	5
3.2 Merikartta-toimijoiden keskinäinen luottamus	6
3.3 Hiilineutraalius	9
3.4 Kiertotalous	14
3.5 Kestävä kehitys	17
3.6 Vastuullisuus	21
3.7 Kiertotalouden liiketoimintamallit	24
3.8 Ympäristöystävällinen ja kestävä toiminta organisaation eri osa-alueilla	26
3.9 Merikartta-verkoston koettu vaikuttavuus	28
3.10 Merikartta-hankkeeseen ja sidosryhmäkyselyyn annettu palaute	30
4 Jatkotoimet	31
Liite 1: Keväällä 2022 toteutettu sidosryhmäkysely	32

Kuviot

Kuvio 1. Luottamus Merikartan toimintaan (keskiarvot).	9
Kuvio 2. Hiilineutraaliuden huomioinen eri osa-alueilla (keskiarvot).	12
Kuvio 3. Kiertotalouden huomioinen eri osa-alueilla (keskiarvot).	16
Kuvio 4. Kestävän kehityksen huomioinen eri osa-alueilla (keskiarvot).	20
Kuvio 5. Vastuullisuuteen liittyvien seikkojen huomioinen eri osa-alueilla (keskiarvot).	24
Kuvio 6. Kiertotalouden liiketoimintamallien hyödyntäminen Merikartta-verkostossa.	26
Kuvio 7. Ympäristöystävällisen ja kestävän toiminnan huomioiminen yleisesti organisaation toiminnan eri osa-alueilla.	27
Kuvio 8. Arviot luottamuksesta, ympäristöystävällisestä ja kestävästä toiminnasta sekä vastuullisuuden huomioimisesta Merikartta-verkoston organisaatioissa (keskiarvot).	28
Kuvio 9. Vastaajan mielipide Merikartta-ekosysteemin vaikutuksesta ympäristöystävälliseen ja kestävään toimintaan organisaatiossa (vaihtoehtojen valinnan määrä).	29

Taulukot

Taulukko 1. Vastaajan asema organisaatiossa.	6
Taulukko 2. Vastausten jakauma luottamusta kartoittaviin väittämiin.	8
Taulukko 3. Hiilineutraaliuden huomioiminen organisaatioissa eri osa-alueilla.	11
Taulukko 4. Kiertotalouden huomioiminen organisaatioissa eri osa-alueilla.	15
Taulukko 5. Kestävän kehityksen huomioiminen organisaatioissa eri osa-alueilla.	19
Taulukko 6. Vastuullisuuden huomioiminen organisaatioissa eri osa-alueilla.	23
Taulukko 7. Organisaatiossa käytössä olevien kiertotalouden liiketoimintamallien lukumäärä.	25

1 Johdanto

Merikartta on kehitteillä oleva ekosysteemi sekä muutosvoima, jonka kautta hiiliviisas meriklusteri etenee entistä vauhdikkaammin. Merikartan tavoitteena on rakentaa avoimuuteen ja luottamukseen perustuva verkosto meriklusterin toimijoiden välille ja näin luoda vakaat toimintaedellytykset kiertotalouteen perustuvan liiketoiminnan kehittämiseksi Suomessa. Hanke pyrkii kartoittamaan klusterin arvoketjun elinkaaren ympäristövaikutukset ja selvittämään kiertotalouden mukaisen toiminnan mahdollisuudet alalla. Tavoitteena on myös lisätä ja jakaa hankkeeseen osallistujien osaamista sekä synnyttää uusia hankeavauksia ja innovaatioita teemaan liittyen.

Tämä raportti kertoo Turun ammattikorkeakoulun Merikartta-verkoston puitteissa keväällä 2022 tehdystä sidosryhmäkyselystä ja sen tuloksista. Sidosryhmäkysely on toteutettu aiemmin syksyllä 2021. Sen tuloksista voi lukea raportista 'Merikartta – sidosryhmäkyselyn tulokset Syksy 2021'.

Molempien sidosryhmäkyselyiden tavoitteena oli selvittää sidosryhmien käsitystä oman organisaationsa ja meriklusterin hiiliviisaan, kiertotalouden mukaisen toiminnan tilasta sekä Merikartta-verkoston vaikuttavuudesta. Sidosryhmäkyselyillä pyrittiin kokoamaan tietoa meriklusterin tilasta yleisesti, sekä antamaan kullekin organisaatiolle mahdollisuuden arvioida oman toimintansa tilaa. Kevään 2022 toistokyselyllä pyrittiin lisäksi selvittämään Merikartta-verkoston vaikuttavuutta ja muutosta organisaatioiden ympäristöystävällisessä toiminnassa syksyn 2021 kyselyyn verrattuna. Tästä syystä johtuen sidosryhmäkyselyt eivät olleet anonyymejä. Tuloksia käsiteltiin kuitenkin täysin luottamuksellisesti.

Sidosryhmäkyselyn avulla saatiin tietoa meriklusterin toimijoiden tämänhetkisestä kestävästä kehityksen mukaisen toiminnan laajuudesta sekä hankkeen vaikuttavuudesta.

2 Sidosryhmäkyselyn toteutus

Sidosryhmäkysely toteutettiin sähköisenä kyselynä Webropolissa. Kysely oli auki neljän viikon ajan huhti-toukokuun vaihteessa 2022. Linkki kyselyyn lähti suoraan 275 vastaanottajalle ja linkki jaettiin Merikartta-verkoston Howspace-alustalla.

Kyselyn sisältö oli lähes samanlainen syksyn 2021 sidosryhmäkyselyyn nähden. Alkujohdantoa muutettiin ajantasaisemmaksi, ja loppuun lisättiin kaksi kysymystä Merikartan koetusta vaikuttavuudesta. Muilta osin kyselyn sisältö pysyi samana.

Kyselyn alussa oli lyhyt johdanto, jossa kerrottiin Merikartta-hankkeesta sekä sidosryhmäkyselyn tavoitteista ja rakenteesta. Vastaajalta pyydettiin suostumus henkilötietojen keräämiseen, jotta kerättyjä tuloksia voitaisiin verrata syksyllä 2021 tehdyn sidosryhmäkyselyn tuloksiin. Kerättävien henkilötietojen avulla pystyttiin paremmin seuraamaan organisaatiotasolla tapahtuvaa muutosta kestävän kehityksen mukaisessa toiminnassa ja siten hankkeen vaikuttavuutta. Kerättäviä henkilötietoja olivat vastaajan nimi, sähköposti ja asema organisaatiossa sekä organisaation nimi. Kyselyn alussa myös infotettiin henkilötietojen käsittelystä ja kyselyn tietosuojakäytännöistä. (Liite 1.)

Kysely koostui kahdeksasta osiosta. Ensimmäisessä osiossa kysyttiin edellä mainitut henkilötiedot. Toisen osion kysymyksillä kartoitettiin toimijaorganisaatioiden keskinäistä luottamusta ja luottamusta Merikartan toimintaan. Seuraavissa osioissa kartoitettiin hiilineutraaliuden, kiertotalouden, kestävän kehityksen ja vastuullisuuteen liittyvien seikkojen huomioimista organisaation eri osa-alueilla. Seitsemännessä osiossa kartoitettiin organisaation käytössä olevia kiertotalouden liiketoimintamalleja. Lopuksi oli kaksi kysymystä Merikartan koetusta vaikuttavuudesta sekä avoin kysymys, jolla kerättiin palautetta Merikartta-hankkeesta ja sidosryhmäkyselystä. (Liite 1.)

3 Sidosryhmäkyselyn tulokset

Kyselyyn tuli määrääjassa 24 vastausta, joista 23:ssa annettiin Merikartalle oikeus kerätä, säilyttää ja käsitellä pyydettyjä henkilötietoja. Näin ollen kyselyn analysoitava aineisto koostui näiden 23 vastajaan vastauksista.

Vastaukset analysoitiin MS Excel ja IBM SPSS Statistics (ver 26) -ohjelmilla. Tulosten kuvailevassa analyysissä käytettiin suoria jakaumia (lukumäärät ja %-osuudet) ja tilastollisia tunnuslukuja (keskiarvo, keskihajonta, minimi ja maksimi). Osioiden väittämistä muodostettiin summamuuttujia, joiden mielekkyys ja luotettavuus oli selvitetty jo syksyn 2021 sidosryhmäkyselyssä käyttäen Chronbachin alfa-kertoimia sekä väittämien välisiä korrelaatioita. Vastajan aseman yhteyttä arvioihin tutkittiin ei-parametrisella Kruskal-Wallis testillä Bonferroni-korjatuin p-arvoin. Tilastollisen merkitsevyyden rajana pidettiin $p \leq 0,05$. Tilastollisesti merkisteviä yhteyksiä ei kuitenkaan pienen vastajaamäärän vuoksi havaittu, joten arvioita ei ole raportoitu vastajan aseman mukaan tässä raportissa.

3.1 Kyselyn vastaajat

Vastaajat edustivat yhteensä 21 Merikartta-hankkeessa toimivaa organisaatiota. Yhdeksän (9) näistä organisaatioista oli sellaisia, joiden edustaja ei vastannut kyselyyn syksyllä 2021 ja kaksitoista (12) organisaatiota sellaisia, jotka olivat vastanneet kyselyyn myös syksyllä 2021. Täten syksyn 2021 ja kevään 2022 sidosryhmäkyselyt ja niiden tulokset tavoittivat kaikkiaan yhteensä 38 eri Merikartta-verkostossa toimivaa organisaatiota.

Vastaajien organisaatiot edustivat monipuolisesti Meriklusterin eri alojen toimijoita: Kehittämisorganisaatioita tai konsultteja, teknologia-, materiaali- tai energia- ja polttoainetoimittajia, telakoita, korjaustelakoita tai laivojen purkajia, toimialajärjestöjä, - säätiöitä tai -yhdistyksiä, tutkimus- tai koulutusorganisaatioita, varustamoita tai muita laivan omistajia, sekä yksittäisiä muilla aloilla toimivia organisaatioita. Eniten vastauksia tuli teknologia-,

materiaali- tai energia- ja polttoainetoimittajilta (6 organisaatiota = 26 %) sekä tutkimus- ja koulutusorganisaatioiden edustajilta (5 organisaatiota = 22 %). Muilta aloilta vastanneita oli kahdesta kolmeen organisaatiota (9–13 % alaa kohden).

Vastaajat edustivat enimmäkseen asiantuntijoita (10 vastaajaa = 44 %) ja johtoryhmää (8 vastaajaa = 35 %). Ympäristö- tai laatuavastavia sekä muita esimiehiä ja vastuuasemassa toimivia henkilöitä oli vastaajissa yhteensä 5 henkilöä (22 %). Kyselyyn ei vastannut muun henkilökunnan jäseniä. (Taulukko 1.)

Taulukko 1. Vastaajan asema organisaatiossa.

	n	%
Johtoryhmän jäsen	8	34,8%
Ympäristö- tai laatuavastava, muu esimies tai vastuuasemassa toimiva henkilö	5	21,7%
Asiantuntija	10	43,5%
Muu henkilökunnan jäsen	0	0 %

Yhteenvedona voisi todeta, että sidosryhmäkyselystä saatavat tulokset edustavat kattavasti Merikartta-hankkeen erilaisten toimijoiden näkemyksiä Meriklusterin energianeutraalien ratkaisujen nykytilasta.

3.2 Merikartta-toimijoiden keskinäinen luottamus

Merikartta-hankkeen toimijaorganisaatioiden keskinäistä luottamusta ja luottamusta Merikartan toimintaan selvitettiin neljällä väittämällä, joiden vastausvaihtoehdoissa käytettiin 5 portaista, tasavälistä asteikkoa (1 = täysin eri mieltä, ..., 5 = täysin samaa mieltä).

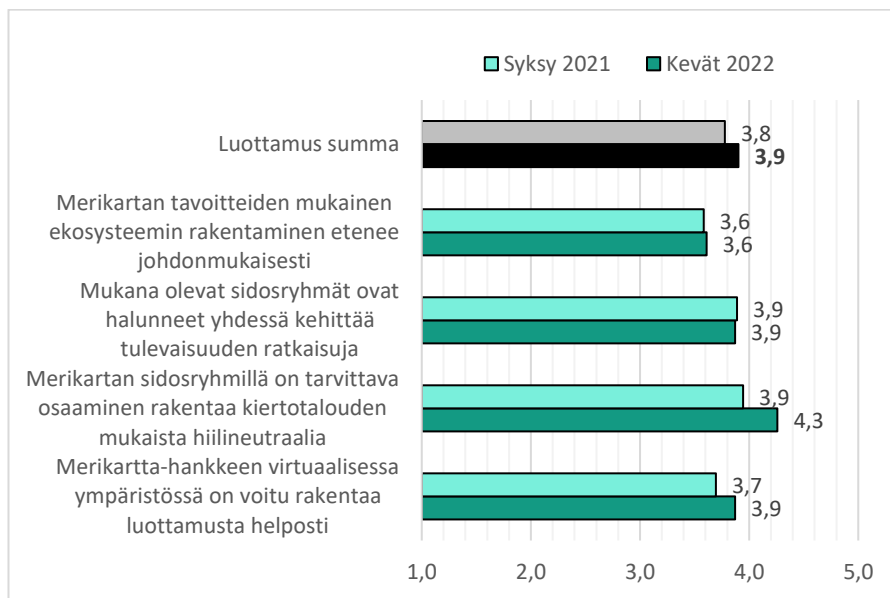
Noin 78 % vastaajista oli samaa mieltä (jokseenkin tai täysin samaa mieltä) siitä, että Merikartta-hankkeen virtuaalisessa ympäristössä on voitu rakentaa luottamusta helposti. Vielä vahvempaa oli luottamus siihen, että Merikartan sidosryhmillä on tarvittava osaaminen rakentaa kiertotalouden mukaista hiilineutraalia meriklusteria. Tämän väitteen kanssa oli samaa mieltä noin 87 % vastanneista. Luottamus molempiin on noussut syksyn 2021 tuloksiin verrattuna. Noin 70 % vastaajista yhtyi väitteeseen, että mukana olevat sidosryhmät ovat halunneet yhdessä kehittää tulevaisuuden ratkaisuja. Luottamus tähän on pysynyt suunnilleen samalla tasolla syksyn 2021 tuloksiin verrattuna. Heikoimman arvion sai väite Merikartan tavoitteiden mukaisen ekosysteemin rakentamisen johdonmukaisesta etenemisestä, jonka kanssa samaa mieltä oli 61 % vastanneista. Luottamus tähänkin on silti noussut hieman syksyn 2021 tuloksiin verrattuna. (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Vastausten jakauma luottamusta kartoittaviin väittämiin.

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Merikartta-hankkeen virtuaalisessa ympäristössä on voitu rakentaa luottamusta helposti	0,0%	8,7%	13,0%	60,9%	17,4%
Merikartan sidosryhmillä on tarvittava osaaminen rakentaa kiertotalouden mukaista hiilineutraalia meriklusteria	0,0%	0,0%	13,1%	47,8%	39,1%
Mukana olevat sidosryhmät ovat halunneet yhdessä kehittää tulevaisuuden ratkaisuja	0,0%	4,4%	26,1%	47,8%	21,7%
Merikartan tavoitteiden mukainen ekosysteemin rakentaminen etenee johdonmukaisesti	0,0%	8,7%	30,4%	52,2%	8,7%

Vastaajien ”yleistä” luottamusta Merikartta-hankkeen toimintaan selvitettiin muodostamalla summamuuttuja keskiarvona taulukon 2 väittämien vastauksista. Kokonaisluottamus Merikartta-hankkeeseen oli tasolla 3,9 (asteikolla 1-5) yksittäisten väittämien keskiarvojen vaihdella välillä 3,6–4,3. Yleisesti voidaan sanoa luottamuksen Merikartta-verkostoon olevan hyvällä

tasolla. Tarvittava osaaminen sai selkeästi korkeimman arvion ja johdonmukainen eteneminen puolestaan alimman arvion. Arviot luottamuksen rakentamisen helppoudesta ja tarvittavasta osaamisesta ovat nousseet syksyn 2021 tuloksiin verrattuna ($3.7 > 3.9$ ja $3.9 > 4.3$). Nousu ei kuitenkaan ole tilastollisesti merkitsevä pienen vastaajajoukon vuoksi. (Kuvio 1.)

Kuvio 1. Luottamus Merikartan toimintaan (keskiarvot).

3.3 Hiilineutraalius

Vastaajilta kysyttiin arviota hiilineutraaliuden huomioimisesta organisaatiossa viidellä eri osa-alueella: strategiassa, toiminnoissa, osaamisen kehittämisessä, rekrytoinnissa sekä innovaatioissa ja keksinnöissä. Arviota hiilineutraaliuden toteutumisesta näillä osa-alueilla kysyttiin viisiportaisella tasavälisellä asteikolla: 1 = Ei huomioitu lainkaan, 2 = Huomioiminen alkutekijöissä, 3 = Huomioidaan jo systemaattisesti, 4 = Integroitu toimintaan laaja-alaisesti ja 5 = Keskeinen osa ydintoimintaa ja kilpailukykyä.

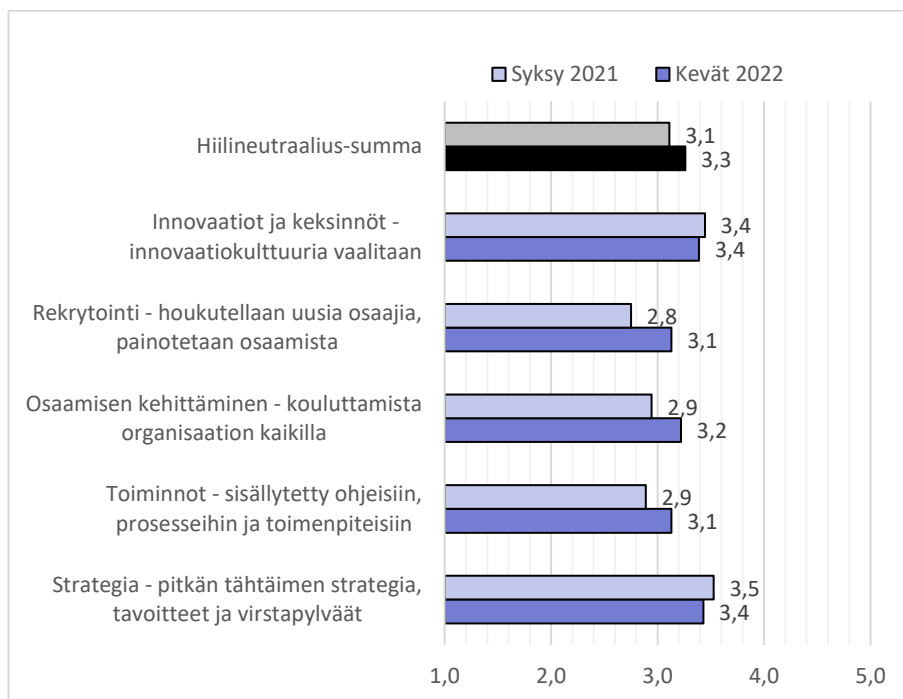
Parhaiten hiilineutraalius oli vastaajien mukaan edelleen huomioitu strategiatasolla sekä innovaatioissa ja keksinnöissä. Noin 70 % koki, että hiilineutraalius huomioidaan strategiatasolla sekä innovaatioissa ja keksinnöissä vähintäänkin systemaattisesti. Vastausten keskiarvo oli molemmissa 3,4

(asteikolla 1-5). Hiilineutraalius huomioidaan osaamisen kehittämisessä ja rekrytoinnissa enää vain hieman heikommin. Sama noin 70 % vastaajista koki, että hiilineutraalius huomioidaan osaamisen kehittämisessä ja rekrytoinnissa vähintäänkin systemaattisesti, keskiarvon ollessa kuitenkin hieman heikompi 3,2 osaamisen kehittämisessä ja 3,1 rekrytoinnin osalta. Hiilineutraalius huomioidaan heikoiten toiminnoissa. Vastaajista 61 % koki hiilineutraaliuden huomioitavan toiminnoissa vähintäänkin systemaattisesti, keskiarvon ollessa 3,1. Kuitenkin yli kolmannes (35 %) vastaajista koki hiilineutraaliuden huomioisen toiminnoissa olevan vasta alkutekijöissä. (Taulukko 3 ja Kuvio 2.)

Taulukko 3. Hiilineutraaliuden huomioiminen organisaatioissa eri osa-alueilla.

	Ei huomioitu lainkaan	Huomioiminen alkutekijöissä	Huomioidaan jo systemaati- sesti	Integroitu toimintaan laaja-alaisesti	Keskeinen osa- ydintoimintaa ja kilpailukykyä
Strategia - pitkän tähtäimen strategia, tavoitteet ja virstapylväät määriteltä, johdon sitoutuminen	0,0%	30,4%	21,8%	21,7%	26,1%
Toiminnot - sisällytetty ohjeisiin, prosesseihin ja toimenpiteisiin	4,4%	34,8%	17,4%	30,4%	13,0%
Osaamisen kehittäminen - kouluttamista organi- saation kaikilla tasoilla, sisäistä viestintää	8,7%	21,7%	26,1%	26,1%	17,4%
Rekrytointi - houkutellaan uusia osaajia, painotetaan osaamista rekrytoinnissa	8,7%	21,7%	30,4%	26,1%	13,1%
Innovaatiot ja keksinnöt - innovaatiokulttuuria vaalitaan kannustamalla työntekijöitä ideoimaan uusia tapoja luoda arvoa sidosryhmille	0,0%	30,4%	26,1%	17,4%	26,1%

Hiilineutraaliuden huomioimista yleisesti selvitettiin muodostamalla summamuuttuja keskiarvona taulukon 3 osa-alueiden vastauksista. Hiilineutraalius huomioidaan vastaajien mukaan organisaatioissa keskimäärin systemaattisesti (keskiarvo 3,3). Erot eri osa-alueiden välillä eivät olleet enää niin suuria kuin syksyn 2021 kyselyssä, osa-alueiden keskiarvojen vaihdelllessa välillä 3,1–3,4. Hiilineutraalius huomioidaan siis Merikartta-verkoston organisaatioissa paitsi systemaattisesti, myös tasaisesti organisaation eri osa-alueilla. Hiilineutraaliuden huomioiminen toiminnoissa, osaamisen kehittämisessä ja rekrytoinnissa on parantunut syksyn 2021 tuloksiin verrattuna (toiminnot 2,9 > 3,1, osaamisen kehittäminen 2,9 > 3,2 ja rekrytointi 2,8 > 3,1). Parannus ei kuitenkaan ole tilastollisesti merkitsevä pienen vastaajajoukon vuoksi. (Kuvio 2.)

Kuvio 2. Hiilineutraaliuden huomioiminen eri osa-alueilla (keskiarvot).

Lopuksi kartoitettiin konkreettisia esimerkkejä siitä, miten hiilineutraalius näkyy organisaatiossa, tai jos se ei vielä näy, mitä esteitä sen huomioimiselle on.

Hiilineutraalius ja siihen siirtyminen näkyvät organisaatioissa eri tavoilla, mutta kaikkien vastaajien mielestä edes jollain tasolla, oli se sitten jatkuvana koulutuksena, strategiassa tai hankkeissa.

Eniten hiilineutraaliutta oli mainittu esiintyvän organisaatioiden arvoissa, strategioissa ja suunnitelmissa, sekä panostuksena tuotekehityksissä. Koulutuslaitoksilla on selkeät suunnitelmat hiilineutraaliuden tavoittelemiseksi ja TKI-puolella teema näkyy laajasti eri hankkeissa, osaamisessa ja toiminnan suuntaamisessa. Koulutuksen puolelta on laadittu uusia koulutuksia, koulutusmateriaaleja ja – sisältöä aiheesta. Osa yrityksistä kouluttaa henkilökuntaansa jatkuvasti.

Vastaajien mukaan organisaatiot ovat hieman eri vaiheissaan hiilineutraalius työssään: osa on nollannut kaatopaikalle menevän jätteen määrän ja käyttää kierrätysmateriaaleja, joidenkin yritys taas on täysin hiilineutraali ja sijoitustoiminta suunnattu hiilineutraaliin suuntaan. Tiivis analysointi ja seuranta, sekä henkilöstön tekemät parannusehdotukset edesauttavat oikeaan suuntaan siirtymistä. Jotkut yritykset ovat kehittämässä päästölaskentaansa ja selvittävät mistä suurimmat päästönsä tulevat. Laskentavaiheessa olevilta organisaatioilta on vielä liian varhaista olettaa energian tai resurssien kulutuksen vähentymiä. Toiset yritykset ovat laskentansa tehneet ja kerenneet jo siirtymään seuraavaan luonnolliseen vaiheeseen, eli kulutuksen pienentämiseen.

Useampi vastaaja ilmoitti organisaationsa hiilineutraalista polttoaineesta tai kulkuvälinevalinnoista, esimerkiksi polkupyörän tai joukkoliikenteen käytöstä työmatkaliikenteessä. Lisäksi hyväksi tavaksi on havaittu käytettävien energioiden tuottaminen, esimerkiksi aurinkopaneelien asentaminen katolle.

Vastaajien mukaan vastuullisuustyöryhmä ja osaava henkilökunta edistävät tiedonkulkua ja yhteistyötä sidosryhmien kanssa seutu- ja maakuntarajat ylittäen. Yleinen tiedottaminen mahdollisesta sääntelystä, hankkeista ja rahoituksesta liittyy edistävään tiedonjakoon.

Esteinä hiilineutraaliudelle mainittiin mm. Kiinan halvat hinnat, joiden ansiosta tällä hetkellä hiilineutraalius on vain ns. ”juhlapuhe”-tasolla. Myös muiden

maiden asenne-erot ja teot vaativat vastaajien mukaan paljon työtä vastuullisuushenkilöiltä.

3.4 Kiertotalous

Vastaajilta kysyttiin arviota kiertotalouden huomioimisesta organisaatiossa vastaavasti kuin hiilineutraaliuden huomioimista eli viidellä eri osa-alueella: strategiassa, toiminnoissa, osaamisen kehittämisessä, rekrytoinnissa sekä innovaatioissa ja keksinnöissä. Arviota kiertotalouden toteutumisesta näillä osa-alueilla kysyttiin samalla viisiportaisella tasavälisellä asteikolla: 1 = Ei huomioitu lainkaan, 2 = Huomioiminen alkutekijöissä, 3 = Huomioidaan jo systemaattisesti, 4 = Integroitu toimintaan laaja-alaisesti ja 5 = Keskeinen osa ydintoimintaa ja kilpailukykyä.

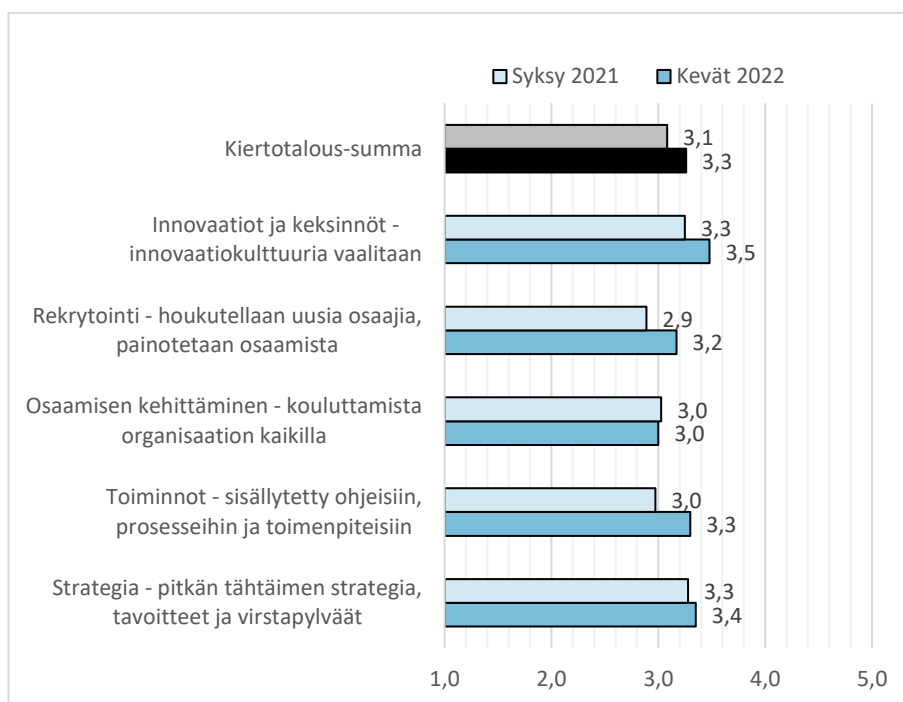
Kiertotalous oli vastaajien mukaan edelleen huomioitu kohtuullisesti ja aika tasaisesti eri tavoilla. Vastausten keskiarvot vaihtelivat osa-alueesta riippuen välillä 3,0–3,5 (asteikolla 1-5) vastaten kiertotalouden systemaattista huomioimista organisaatioissa. (Kuvio 3.)

Parhaiten kiertotalous huomioidaan innovaatioissa ja keksinnöissä. Peräti 78 % vastaajista koki, että kiertotalous huomioidaan tällä organisaation osa-alueella vähintäänkin systemaattisesti, keskiarvon ollessa 3,5. Niinikään 78 % vastaajista koki kiertotalouden huomioitavan rekrytoinneissa vähintäänkin systemaattisesti, keskiarvon ollessa kuitenkin vähän heikompi 3,2. Kiertotalous huomioidaan hyvin myös strategiatasolla sekä toiminnoissa, joissa molemmissa 65 % vastaajista koki, että kiertotalous huomioidaan vähintäänkin systemaattisesti, keskiarvon ollessa 3,4 strategian osalta ja 3,3 toimintojen osalta. Kuitenkin reilu kolmannes (35 %) vastaajista koki, että kiertotalouden huomioiminen strategiassa sekä toiminnoissa on vasta alkutekijöissä. Kiertotalous huomioidaan myös osaamisen kehittämisessä vähintäänkin systemaattisesti keskiarvon ollessa 3,0 ja 70 % vastaajista ollessa tätä mieltä. (Taulukko 4 ja Kuvio 3.)

Taulukko 4. Kiertotalouden huomioiminen organisaatioissa eri osa-alueilla.

	Ei huomioitu lainkaan	Huomioiminen alkutekijöissä	Huomioidaan jo systemaati- sesti	Integroitu toimintaan laaja-alaisesti	Keskeinen osa- ydintoimintaa ja kilpailukykyä
Strategia - pitkän tähtäimen strategia, tavoitteet ja virstapylväät määritetty, johdon sitoutuminen	0,0%	34,8%	21,7%	17,4%	26,1%
Toiminnot - sisällytetty ohjeisiin, prosesseihin ja toimenpiteisiin	0,0%	34,8%	17,4%	30,4%	17,4%
Osaamisen kehittäminen - kouluttamista organi- saation kaikilla tasoilla, sisäistä viestintää	4,3%	26,1%	43,5%	17,4%	8,7%
Rekrytointi - houkutellaan uusia osaajia, painotetaan osaamista rekrytoinnissa	4,3%	17,4%	43,5%	26,1%	8,7%
Innovaatiot ja keksinnöt - innovaatiokulttuuria vaalitaan kannustamalla työntekijöitä ideoimaan uusia tapoja luoda arvoa sidosryhmille	0,0%	21,7%	34,8%	17,4%	26,1%

Kiertotalouden huomioimista ”yleisesti” selvitettiin muodostamalla summamuuttuja keskiarvona taulukon 4 osa-alueiden vastauksista. Kiertotalous huomioidaan vastaajien mukaan organisaatioissa keskimäärin systemaattisesti (keskiarvo 3,3) ja eri osa-alueilla aika tasaisesti, keskiarvojen vaihdellessa eri osa-alueissa välillä 3,0–3,5. Kiertotalouden huomioiminen toiminnoissa, rekrytoinnissa sekä innovaatioissa ja kehittämisessä on parantunut syksyn 2021 tuloksiin verrattuna (3,0 > 3,3, 2,9 > 3,2 ja 3,3 > 3,5). Nousu ei kuitenkaan ole tilastollisesti merkitsevä pienen vastaajajoukon vuoksi. (Kuvio 3.)

Kuvio 3. Kiertotalouden huomioiminen eri osa-alueilla (keskiarvot).

Lopuksi kartoitettiin konkreettisia esimerkkejä siitä, miten kiertotalous näkyy organisaatiossa, tai jos se ei vielä näy, mitä esteitä sen huomioimiselle on.

Vastaajat luettelivat organisaatioiden konkreettisina toimina kiertotalouden huomioimiselle mm. raaka-aineiden kierrättämisen ja oikeanlaisen jätehuollon, kiertotalouden osuuden kehittämisen ja osaavan henkilökunnan hankinnan.

Tutkimus- ja koulutusorganisaatioissa rooli painottuu vastaajien mukaan enemmän koulutuksen puolelle, jotta alalle saadaan osaavaa henkilökuntaa. Osaavaa henkilökuntaa haalivat useat yritykset, eikä osalla organisaatioista ole

ns. kiertotaloustiimiä erikseen. Osalla organisaatioista koko henkilöstö on veloitettu osaamaan ja olemaan koulutettu organisaation tekemään kiertotaloustyöhön, esimerkiksi niissä organisaatioissa, joiden tuotanto perustuu pääosin kierrätykseen tai uusiokäyttöön.

Kierrätys nousi vastausten mukaan yhdeksi mainituimmista tavoista toteuttaa kiertotaloutta organisaatiossa, oli se sitten jätehuoltoon liittyen tai yrityksen tuotantoon perustuvan päätoimen takia. Kierrätys esiintyy vastaajien mukaan myös strategioiden yhteydessä useasti tärkeänä teemana organisaatiossa.

Hankkeiden rakentaminen on mainittu vastauksissa, mutta enemmän esille nousivat strategiat ja niiden olemassaolo. Infran kunnossapitoon liittyvät kiertotalouskysymykset ovat myös tiedossa: energian säästö ja jätehuolto toimistoilla ja yhteisöillisissä tiloissa nousivat tärkeiksi.

Esteenä kiertotalouden menetelmien omaksumiselle nähtiin mm. se, että vaikka joissakin yrityksissä tehdään ”kaikki pakollinen”, on uusien tapojen omaksuminen osoittautunut tarpeettomaksi kuluksi, ainakin niin kauan kuin vanhat tavat ovat vielä laillisia. Lisäksi kansainvälisten kuljetusten raskas sääntelykehikko koetaan vaikeana koordinoida. Kiertotalousvastuuhenkilön tai -tiimin puute saattaa olla myös haitta organisaatiossa, jossa siirtymä uuteen on vielä vaiheessa, tai puuttuu kokonaan.

3.5 Kestävä kehitys

Vastaajilta kysyttiin arviota kestävän kehityksen huomioimisesta organisaatiossa vastaavasti kuin hiilineutraaliuden ja kiertotalouden huomioimista, viidellä eri osa-alueella: strategiassa, toiminnoissa, osaamisen kehittämisessä, rekrytoinnissa sekä innovaatioissa ja keksinnöissä. Arviota kestävän kehityksen huomioimisesta näillä osa-alueilla kysyttiin samalla viisiportaisella tasavälisellä asteikolla: 1 = Ei huomioitu lainkaan, 2 = Huomioiminen alkutekijöissä, 3 = Huomioidaan jo systemaattisesti, 4 = Integroitu toimintaan laaja-alaisesti ja 5 = Keskeinen osa ydintoimintaa ja kilpailukykyä.

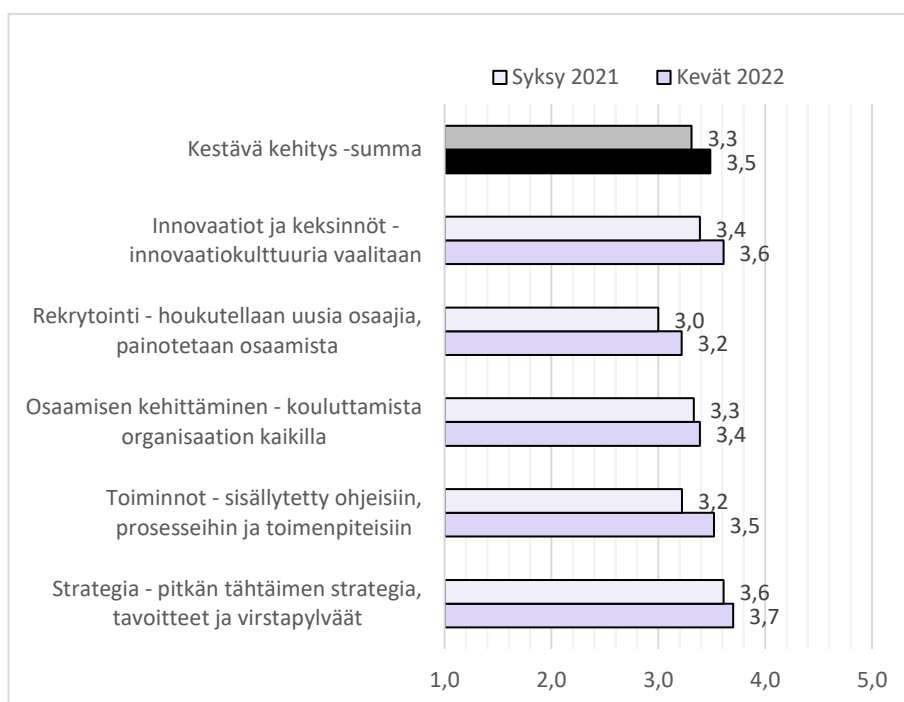
Kestävä kehitys oli vastaajien mukaan huomioitu hyvin ja aika tasaisesti organisaation eri osa-alueilla keskiarvojen vaihdellessa välillä 3,2–3,7. Parhaiten kestävä kehitys on huomioitu edelleen strategiatasolla, jossa 87 % vastaajista koki kestävä kehityksen huomioitavan vähintäänkin systemaattisesti, keskiarvon ollessa 3,7. Vastaavasti 87 % vastaajista koki kestävä kehityksen huomioitavan vähintäänkin systemaattisesti innovaatioiden ja keksintöjen osa-alueella, keskiarvon ollessa 3,6. Näillä osa-alueilla vastausten keskiarvo kertoo jo keskimääräisesti kestävä kehityksen laaja-alaista integroimista toimintaan Merikartta-verkoston organisaatioissa. (Taulukko 5 ja Kuvio 4.)

Kestävä kehitys oli huomioitu vastaajien mukaan hyvin myös toiminnoissa sekä osaamisen kehittämisen osa-alueella, joissa molemmissa kestävä kehitys oli huomioitu organisaatioissa vähintäänkin systemaattisesti 83 % mielestä vastaajista, keskiarvon ollessa 3,5 toimintojen ja 3,4 osaamisen kehittämisen osa-alueella. Kestävä kehitys oli vastaajien mukaan huomioitu organisaatioissa edelleen heikoiten rekrytoinnissa, jossa 74 % vastaajista koki kestävä kehityksen huomioitavan vähintäänkin systemaattisesti, keskiarvon ollessa 3,2. Tälläkin osa-alueella kestävä kehityksen huomioiminen on parantunut syksystä 2021, kun enää neljännes vastaajista (26 %) koki kestävä kehityksen huomioisen olevan korkeintaan vasta alkutekijöissä. (Taulukko 5 ja Kuvio 4.)

Taulukko 5. Kestävän kehityksen huomioiminen organisaatioissa eri osa-alueilla.

	Ei huomioitu lainkaan	Huomioiminen alkutekijöissä	Huomioidaan jo systemaattisesti	Integroitu toimintaan laaja-alaisesti	Keskeinen osa ydintoimintaa ja kilpailukykyä
Strategia - pitkän tähtäimen strategia, tavoitteet ja virstapylväät määritelty, johdon sitoutuminen	4,4%	8,7%	30,4%	26,1%	30,4%
Toiminnot - sisällytetty ohjeisiin, prosesseihin ja toimenpiteisiin	8,7%	8,7%	30,4%	26,1%	26,1%
Osaamisen kehittäminen - kouluttamista organisaation kaikilla tasoilla, sisäistä viestintää	8,7%	8,7%	34,8%	30,4%	17,4%
Rekrytointi - houkutellaan uusia osaajia, painotetaan osaamista rekrytoinnissa	8,7%	17,4%	34,8%	21,7%	17,4%
Innovaatiot ja keksinnöt - innovaatiokulttuuria vaalitaan kannustamalla työntekijöitä ideoimaan uusia tapoja luoda arvoa sidosryhmille	4,3%	8,7%	34,8%	26,1%	26,1%

Kestävän kehityksen huomioimista ”yleisesti” selvitettiin muodostamalla summamuuttuja keskiarvona taulukon 5 osa-alueiden vastauksista. Kestävä kehitys huomioidaan vastaajien mukaan organisaatioissa keskimäärin hyvin, keskiarvon 3,5 ollessa jo systemaattisen huomioimisen ja laaja-alaisen integroimisen välimaastossa. Kestävän kehityksen huomioimisen keskiarvot vaihtelivat eri osa-alueissa välillä 3,2–3,7. Yleisesti kestävä kehitys huomioidaan organisaation eri osa-alueilla hieman paremmin verrattuna hiilineutraaliuden tai kiertotalouden huomioimiseen. Kestävän kehityksen huomioiminen on parantunut syksyn 2021 tuloksiin verrattuna erityisesti toiminnoissa, rekrytinnissa sekä innovaatioissa ja kehittämisessä (3,2 > 3,5, 3,0 > 3,2 ja 3,4 > 3,6). Nousu ei kuitenkaan ole tilastollisesti merkitsevä pienen vastaajajoukon vuoksi. (Kuvio 4.)

Kuvio 4. Kestävän kehityksen huomioiminen eri osa-alueilla (keskiarvot).

Lopuksi kartoitettiin konkreettisia esimerkkejä siitä, miten kestävä kehitys näkyy organisaatiossa, tai jos se ei vielä näy, mitä esteitä sen huomioimiselle on.

Kestävä kehitys näkyy vastaajien mukaan organisaatioissa strategiassa, johon on lueteltu mm. kestävyystavoitteet, vastuullisuus ja liiketoimintamallit, jotka

keskittyvät kestäväan kehittämiseen. Kestävä kehitys näkyy myös hankkeiden rakentamisessa, ja niihin osallistuvien sitouttamisessa kestäväan kehitykseen. Joidenkin vastaajien mukaan kestävä kehitys huomioidaan uusien tuotteiden ja tuotekehityksen yhteydessä alusta asti. Myös investointien vastuullisuus nousi vastauksissa esille.

Konkreettisesti yritykset voivat huomioida kestäväan kehityksen vähentämällä ilmastopäästöjään, minimoimalla toiminnan ympäristövaikutuksia ja pyrkimällä resurssitehokkuuteen. Näin toimitaankin osassa organisaatioita vastaajien mukaan. Kestävä kehitys ei kuitenkaan ole pelkästään ympäristötekoja, vaan siihen liittyy sosio-ekonominen puoli, joka ilmenee vastaajilla korkean työturvallisuuskulttuurin tavoitteluna ja työpaikan tasa-arvona. Kestävässäkkin kehityksessä tärkeänä pidetään koulutusta ja sisäistä ohjausta. Sisäisesti kestävä kehitys huomioidaan mm. tutkimuksen ja lainsäädännön kautta.

Esteitä kestäväan kehitykselle luovat vastaajien mukaan osaamisvaje, motivaatio sekä aikapula, jotka johtuvat osittain vapaaehtoisuuteen perustuvasta kehittämisestä, sekä motivoivan ja innostavan johtohenkilöstön puutteesta. Lisäksi arvaamattomat ja nopeat muutokset maailmalla, esimerkiksi sota, vaikeuttavat vastaajien mukaan kestäväan kehityksen huomioimista.

3.6 Vastuullisuus

Vastaajilta kysyttiin arviota vastuullisuuden huomioimisesta organisaatiossa eri osa-alueilla: toimitusketjussa, tuotteissa ja palveluissa sekä ekosysteemissä. Arviota vastuullisuuden huomioimisesta näillä osa-alueilla kysyttiin samalla viisiportaisella tasavälisellä asteikolla: 1 = Ei huomioitu lainkaan, 2 = Huomioiminen alkutekijöissä, 3 = Huomioidaan jo systemaattisesti, 4 = Integroitu toimintaan laaja-alaisesti ja 5 = Keskeinen osa ydintoimintaa ja kilpailukykyä. Lisäksi annettiin mahdollisuus valita vaihtoehto ”Ei koske organisaatiotamme”, jolloin kyseinen vastaus jätettiin keskiarvotarkastelujen ulkopuolelle.

Merikartta-verkoston toimijat kokivat toimivansa vastuullisesti. Vastuullisuus oli huomioitu hyvin organisaation eri toiminnoissa, eivätkä arviot olleet juurikaan muuttuneet syksyn 2021 tuloksiin verrattuna. Osaa organisaatioista kaikki vastuullisuuden osa-alueet eivät koskeneet ja tällöin ko. organisaation edustajat olivat arvioineet vastuullisuutta vain yhdellä/kahdella osa-alueella kaikkien kolmen sijaan.

Parhaiten vastuullisuuteen liittyvät seikat oli vastaajien mukaan huomioitu ekosysteemissä sekä tuotteissa ja palveluissa. Vastuullisuuden huomioiminen näillä osa-alueilla kosketi vastaajien mielestä suurinta osaa organisaatioita; vain kaksi vastaajaa (8,7 %) koki, että vastuullisuuden huomioiminen näillä osa-alueilla ei koskenut heidän organisaatiotaan. Lopuista 21 vastaajasta peräti 81 % oli sitä mieltä, että vastuullisuuteen liittyvät seikat huomioidaan molemmilla osa-alueilla organisaatiossa vähintäänkin systemaattisesti, keskiarvon ollessa 3,7. Korkea keskiarvo kertoo keskimääräisesti vastuullisuuden integroimisesta jo laaja-alaisesti toimintaan Merikartta-verkoston organisaatioissa. (Taulukko 6 ja Kuvio 5).

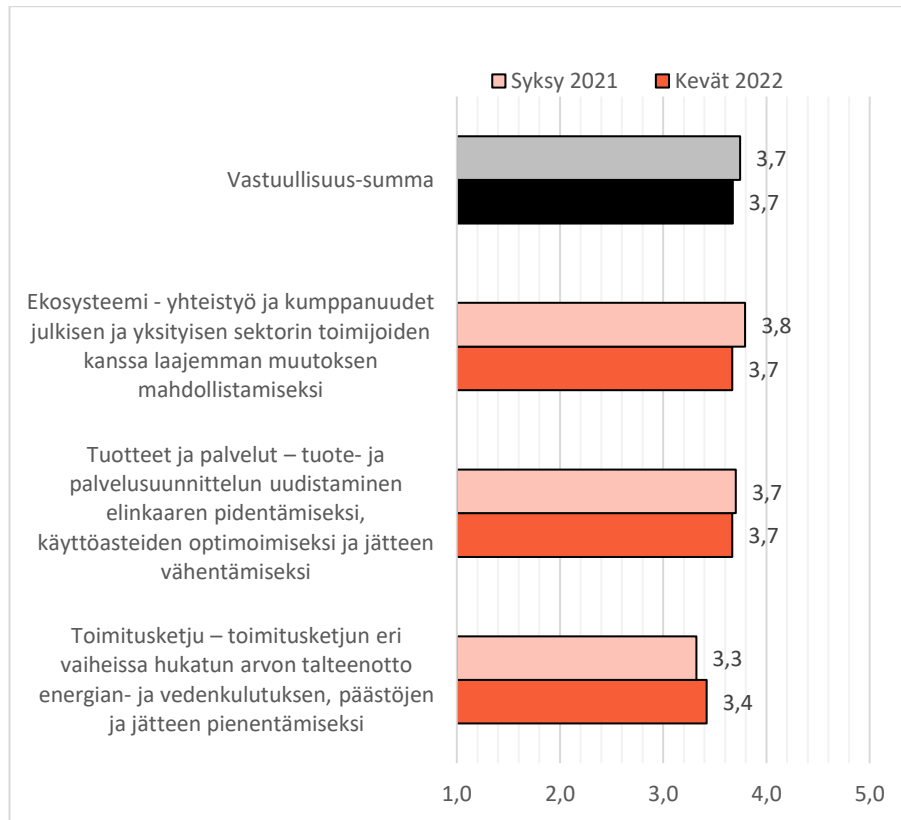
Heikoiten vastuullisuuteen liittyvät seikat oli vastaajien mukaan huomioitu toimitusketjussa. Vastuullisuuden huomioiminen toimitusketjussa ei koskenut omaa organisaatiota 4 vastaajan (17 %) mielestä. Lopuista 19 vastaajista 74 % oli sitä mieltä, että vastuullisuuteen liittyvät seikat huomioidaan toimitusketjussa vähintäänkin systemaattisesti, vain enää neljäsosan ollessa sitä mieltä, että vastuullisuuteen liittyvien seikkojen huomioiminen toimitusketjussa on korkeintaan alkutekijöissä. Tälläkin osa-alueella keskiarvo oli hyvä (3,4), vastaten vastuullisuuteen liittyvien seikkojen systemaattista huomioimista osa-alueella. (Taulukko 6 ja Kuvio 5).

Taulukko 6. Vastuullisuuden huomioiminen organisaatioissa eri osa-alueilla.

	Ei huomioitu lainkaan	Huomioiminen alkutekijöissä	Huomioidaan jo systemaati- sesti	Integroitu toimintaan laaja-alaisesti	Keskeinen osa- ydintoimintaa ja kilpailukykyä
Toimitusketju – toimitusketjun eri vaiheissa hukatun arvon talteenotto energian- ja vedenkulutuksen, päästöjen ja jätteen pienentämiseksi	5,3 %	21,1 %	31,6 %	10,5 %	31,6 %
Tuotteet ja palvelut – tuote- ja palvelusuunnittelun uudistaminen elinkaaren pidentämiseksi, käyttöasteiden optimoimiseksi ja jätteen vähentämiseksi	4,8 %	14,3 %	23,8 %	23,8 %	33,3 %
Ekosysteemi - yhteistyö ja kumppanuudet julkisen ja yksityisen sektorin toimijoiden kanssa laajemman muutoksen mahdollistamiseksi	4,8 %	14,3 %	23,8 %	23,8 %	33,3 %

Vastuullisuuden huomioimista ”yleisesti” organisaation toiminnassa selvitettiin muodostamalla summamuuttuja keskiarvona kolmen osa-alueen vastauksista. Vastuullisuuteen liittyvät seikat on vastaajien mukaan keskimäärin integroitu laaja-alaisesti organisaation toimintaan (keskiarvo 3,7), vastuullisuuden huomioimisen keskiarvojen vaihdelllessa välillä 3,4–3,7 eri osa-alueilla. Yleisesti

vastuullisuuteen liittyvät seikat huomioidaan organisaation eri osa-alueilla hieman paremmin verrattuna hiilineutraaliuden tai kiertotalouden huomioimiseen. (Kuvio 5.)

Kuvio 5. Vastuullisuuteen liittyvien seikkojen huomioinen eri osa-alueilla (keskiarvot).

3.7 Kiertotalouden liiketoimintamallit

Vastaajilta kysyttiin viiden kiertotalouden liiketoimintamallin käytöstä organisaatiossa: Uusiutuvuus, Tuote-elinkaaren pidentäminen, Jakamismallit, Tuote palveluna sekä Resurssitehokkuus ja kierrätys. Vastaajien mukaan organisaatioilla oli yleisimmin käytössä kaksi (29 %) tai kolme (29 %) em. kiertotalouden liiketoimintamalleista (%-osuus organisaatioista), ja käytössä olevien kiertotalouden liiketoimintamallien määrä oli tasaisempi syksyn 2021 kyselyn tuloksiin verrattuna. Vain yhdellä organisaatiolla (5 %) ei ollut yhtään edellä mainituista kiertotalouden liiketoimintamalleista käytössä ja vain yhdellä

vastanneista Merikartan organisaatioista oli käytössään kaikki viisi (5) esitettyä kiertotalouden liiketoimintamallia. Viiden liiketoimintamallin käyttäjäorganisaatioita ei vastannut kevään 2022 kyselyyn yhtä paljon kuin syksyllä 2021, joten tässä syy vähennykseen viiden liiketoimintamallin %-osuudessa. Keskimäärin organisaatiolla oli käytössä kaksi (2,3) kiertotalouden liiketoimintamallia. (Taulukko 7.)

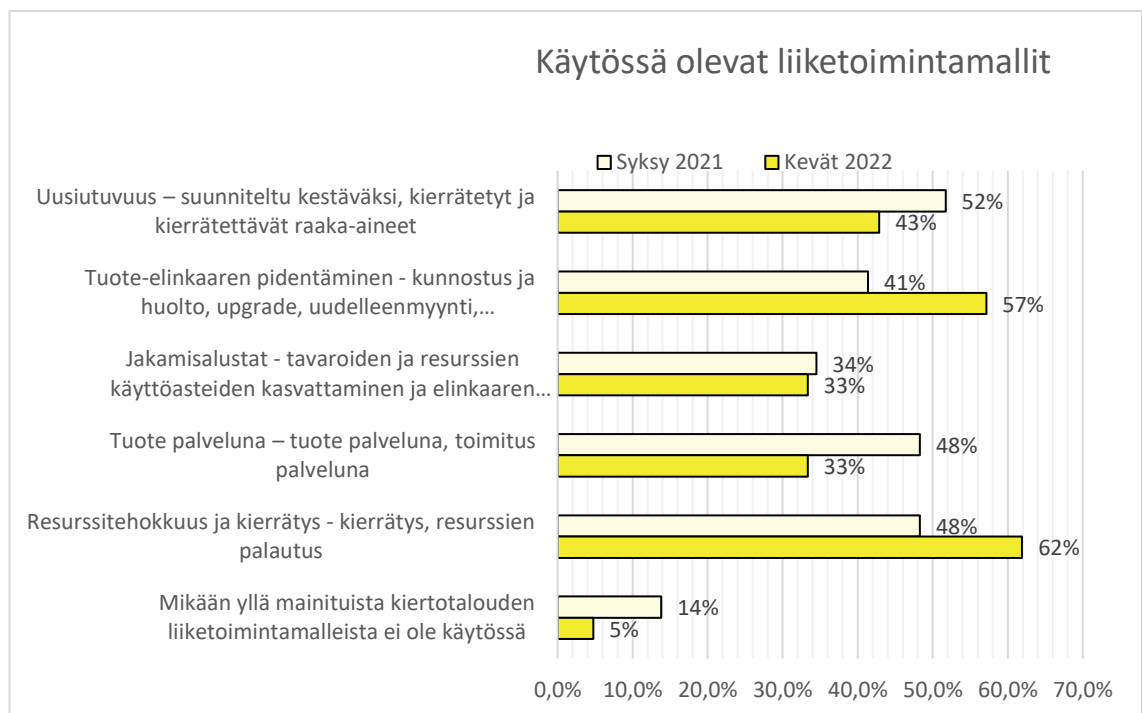
Taulukko 7. Organisaatiossa käytössä olevien kiertotalouden liiketoimintamallien lukumäärä.

Käytössä olevien kiertotalouden liiketoimintamallien lukumäärä	Organisaatioita (n)	%	Summa-%
0	1	5 %	5 %
1	5	24 %	29 %
2	6	29 %	57 %
3	6	29 %	86 %
4	2	10 %	95 %
5	1	5 %	100 %
Yhteensä	21	100 %	

Verrattaessa muutosta käytössä olevien kiertotalouden liiketoimintamallien lukumäärässä niiden organisaatioiden (12 kpl) osalta, jotka vastasivat kyselyyn sekä syksyllä 2021 että keväällä 2022, organisaatioista puolet (kuusi kahdestatoista organisaatiosta) oli lisännyt käytössä olevia liiketoimintamalleja yhdellä, kolmasosalla (neljä kahdestatoista organisaatiosta) käytössä olevien liiketoimintamallien määrä oli pysynyt samana ja kuudesosalla (kaksi kahdestatoista organisaatiosta) käytössä olevien liiketoimintamallien määrä oli laskenut. Viimeisin tulos voi selittyä sillä, että kyselyyn oli organisaatiosta

vastannut keväällä 2022 eri henkilö kuin syksyllä 2021, eikä kyselyyn vastanneilla henkilöillä ollut sama näkemys käytössä olevista liiketoimintamalleista. Muutos voi johtua myös konkreettisesta toiminnan muutoksesta organisaatiossa.

Resurssitehokkuus ja kierrätys sekä tuote-elinkaaren pidentäminen olivat eniten käytössä, yli puolessa organisaatioista. Uusiutuvuus-liiketoimintamalli oli käytössä yhdeksässä (9 = 43 %) organisaatiossa. Jakamislustat ja Tuote palveluna olivat käytössä joka kolmannessa organisaatiossa. (Kuvio 6.)

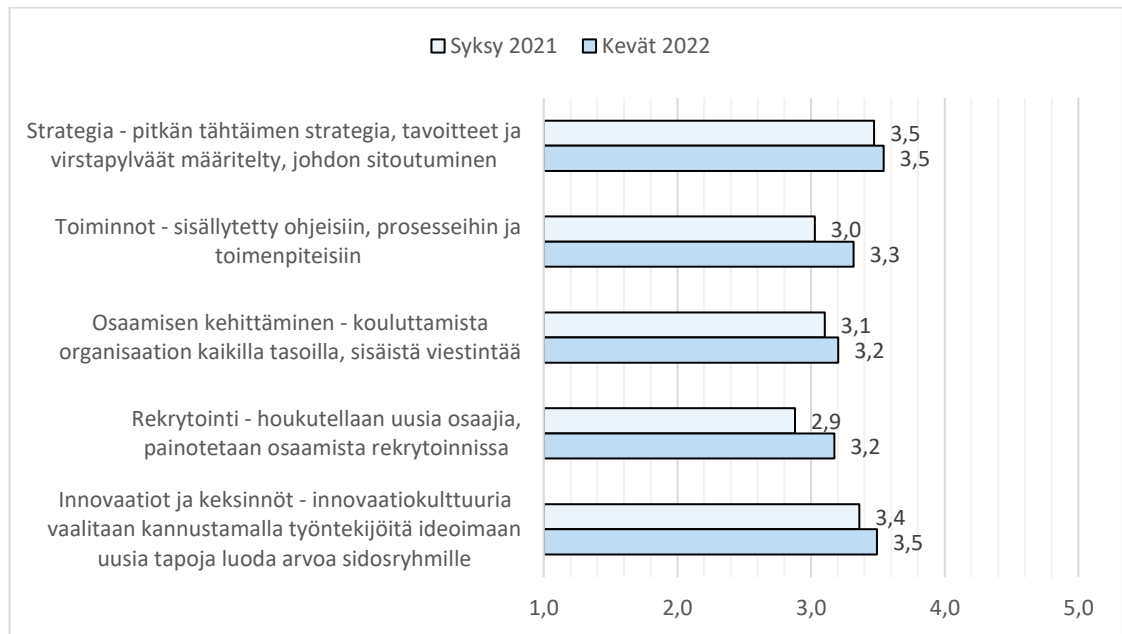

Kuvio 6. Kiertotalouden liiketoimintamallien hyödyntäminen Merikartta-verkostossa.

3.8 Ympäristöystävällinen ja kestävä toiminta organisaation eri osa-alueilla

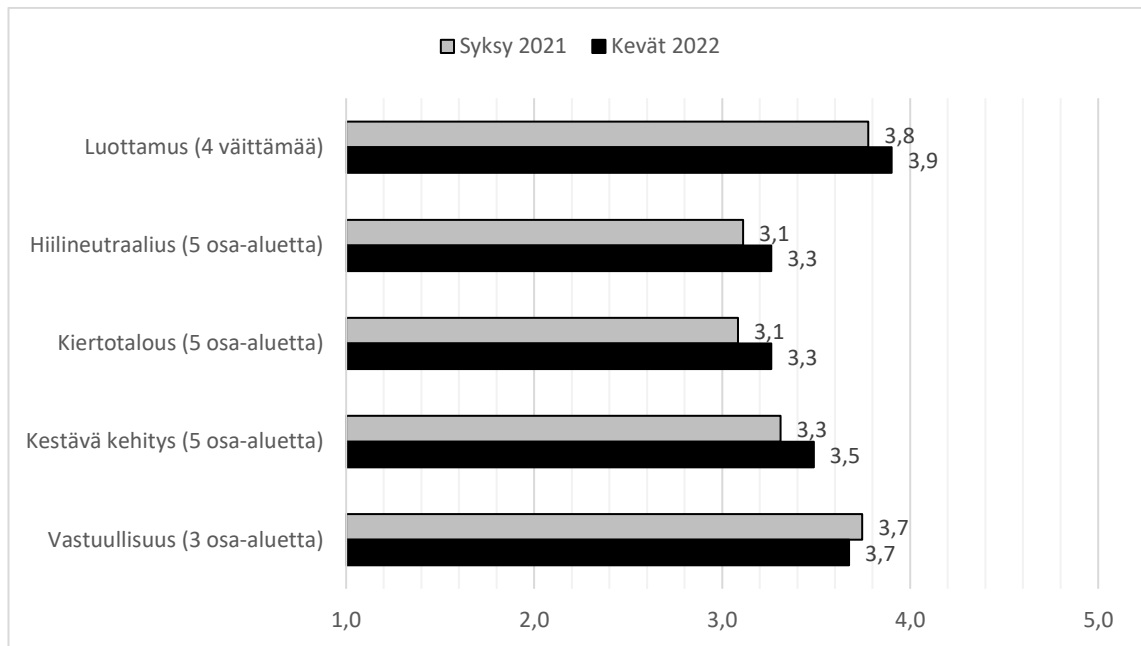
Ympäristöystävällinen ja kestävä toiminta (hiilineutraalius, kiertotalous ja kestävä kehitys) huomioitiin organisaation toiminnassa vastaajien mielestä edelleen parhaiten strategian tasolla sekä innovaatioissa ja keksinnöissä (molemmissa keskiarvo 3,5 asteikolla 1-5). Ympäristöystävällinen ja kestävä

toiminta huomioitiin vastaajien mielestä hyvin myös organisaation muilla osa-alueilla: toiminnoissa, osaamisen kehittämisessä ja rekrytoinnissa, näiden keskiarvojen ollessa välillä 3,2–3,3 tarkoittaen ympäristöystävällisen ja kestävän toiminnan systemaattista huomioimista. Ympäristöystävällisen ja kestävän toiminnan huomioiminen on parantunut eniten toiminnoissa sekä rekrytoinnissa syksyn 2021 tuloksiin verrattuna. (Kuvio 7.)

Kuvio 7. Ympäristöystävällisen ja kestävän toiminnan huomioiminen yleisesti organisaation toiminnan eri osa-alueilla.

Kyselyn eri osa-alueita verrattaessa sai luottamus Merikartta-verkoston toimintaan selkeästi korkeimman keskiarvon (3,9). Heikoimmat arviot saivat hiilineutraaliuden ja kiertotalouden huomioiminen organisaation toiminnassa (keskiarvo 3,3). Kaikki osa-alueet olivat kuitenkin vastaajien arvioiden mukaan keskimäärin jo hyvällä tasolla ja ympäristöystävällinen toiminta organisaation eri osa-alueilla on parantunut syksyn 2021 arvioihin verrattuna. Edellisten kappaleiden tuloksiin nojaten on kuitenkin muistettava, että osassa organisaatioita ympäristöystävällinen ja kestävä toiminta on vielä alkutekijöissä. (Kuvio 8).

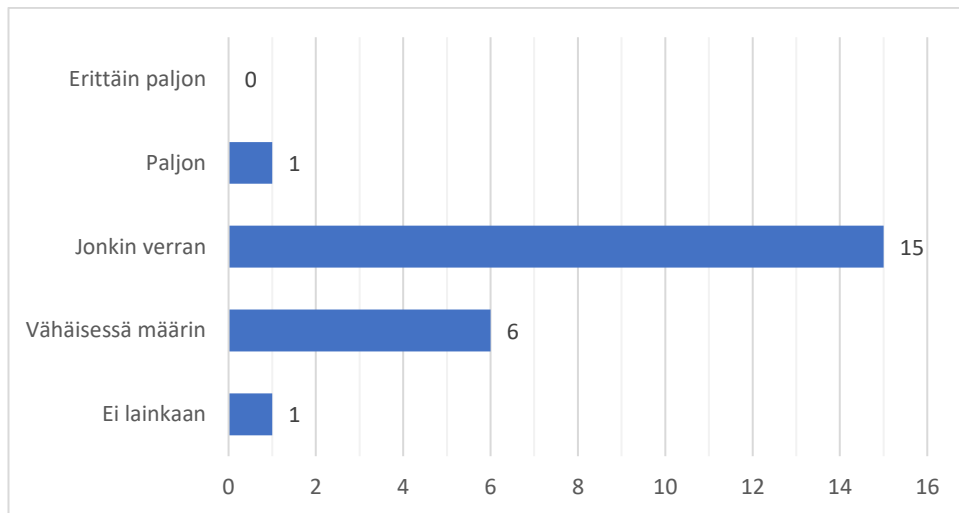

Kuvio 8. Arviot luottamuksesta, ympäristöystävällisestä ja kestävästä toiminnasta sekä vastuullisuuden huomioimisesta Merikartta-verkoston organisaatioissa (keskiarvot).

3.9 Merikartta-verkoston koettu vaikuttavuus

Lopuksi vastaajilta kysyttiin Merikartta-ekosysteemin vaikutuksista ympäristöystävälliseen ja kestävään toimintaan omassa organisaatiossa. Arviota vaikutuksista kysyttiin viisiportaisella tasavälisellä asteikolla: 1 = Ei lainkaan, 2 = Vähäisessä määrin, 3 = Jonkin verran, 4 = Paljon ja 5 = Erittäin paljon.

Enemmistö vastaajista (15 vastaajaa = 65 %) koki, että Merikartta-ekosysteemi on vaikuttanut jonkin verran ympäristöystävälliseen ja kestävään toimintaan omassa organisaatiossa, vaikuttavuuden keskiarvon ollessa 2,7 asteikolla 1-5. Reilu neljännes (6 vastaajaa = 26 %) vastaajista koki, että Merikartta ekosysteemi on vaikuttanut organisaation toimintaan vain vähäisessä määrin. Yhden vastaajan mielestä (4 %) Merikartta-ekosysteemi oli vaikuttanut oman organisaation toimintaan paljon ja vastaavasti yhden vastaajan mielestä ekosysteemillä ei ole ollut lainkaan vaikutusta. (Kuvio 9.)

Kuvio 9. Vastaajan mielipide Merikartta-ekosysteemin vaikutuksesta ympäristöystävälliseen ja kestävään toimintaan organisaatiossa (vaihtoehdon valinneiden määrä).

Kysymyksen vastaukset ovat linjassa syksyn 2021 ja kevään 2022 tuloksissa havaittavan muutoksen kanssa. Kaikilla osa-alueilla vastuullisuutta lukuun ottamatta oli kyselyiden välillä tapahtunut jo pientä muutosta parempaan suuntaan. Näin ollen havaitun ja koetun vaikuttavuuden tulokset tukevat toisiaan.

Vastaajilta kysyttiin myös sanallisesti näkemystä siitä, millä tavalla Merikartta on vaikuttanut ympäristöystävälliseen ja kestävään toimintaan omassa organisaatiossa. Jos vastaaja koki, että Merikartalla ei ole ollut vaikutusta organisaation toimintaan, pyydettiin vastaajaa esittämään oma näkemyksensä siitä, miksi vaikutusta ei ole ollut.

Useassa organisaatiossa on vastaajien mukaan aloitettu kehittämään liiketoimintaa Merikartan hengessä. Merikartta on parantanut sisäistä yhteistyötä ja tiedonjakoa, sekä laittanut ajattelemaan asioita uudelleen. Tiedon esillä olo ja jakaminen nousi yhdeksi eniten mainituista vaikutuksista, ja Merikartta on toiminut vastaajien mukaan myös vertaistukena asioiden eteenpäin viennissä. Tapaamisissa käydyt puheenvuorot ovat antaneet vastaajille konkreettisia ajatuksia siitä, mitä omassa yrityksessä voisi tehdä eri

tavalla ja paremmin. Moni vastanneista mainitsi oppineensa uutta Merikartan aikana, verkoston lisääntymisen tietämystä, innostaneen paneutumaan asioihin ja suunnittelemaan kehittämistä. Verkoston laajentaminen nousi myös esiin vastauksissa, ja osa vastaajista on kokenut saaneensa kokouksista hyviä esimerkkejä jaettavaksi kollegoille.

Osa vastaajista koki, että Merikartalla ei ole ollut vaikutusta organisaation toimintaan siksi, että oman alan toimijoita on ollut verkostossa vähän. Nämäkin vastaajat kokivat kuitenkin toiminnan olleen mielenkiintoista. Osa koki Merikartan olevan lähinnä keskustelukerho, joka ei nykyisillä toimintamalleilla pysty vaikuttamaan toimintaan. Osa vastaajista myönsi, että Merikartan vaikutus jäi vähäiseksi omien osallistumismahdollisuuksien vuoksi.

3.10 Merikartta-hankkeeseen ja sidosryhmäkyselyyn annettu palaute

Palautteessa oli sekä risuja että ruusuja. Useat vastaajista pitivät Merikarttaa hyvänä foorumina oppimiselle ja tapaamiselle, varsinkin korona-aikana. Hanke koettiin kiinnostavana, ja asioiden esilletuominen helppona. Verkoston olemassaolo koettiin hyödylliseksi, ja hankkeelle toivottiin jatkoa. Osa vastaajista olisi toivonut hankkeelta konkreettisempia toimintoja ja ”todellisia” tekoja. Koettiin, että verkoston vaikuttavuus olisi ollut tehokkaampi, jos se olisi aktiivisesti pyrkinyt ratkaisemaan kehittämistarpeita. Täytyy kuitenkin muistaa, että hankkeen tavoitteena oli verkoston rakentaminen, ja verkoston toiminnan aikaansaamat konkreettiset muutokset saattavat näkyä vasta pidemmällä aikavälillä. Osa vastaajista koki, että sidosryhmäkysely itsessään ei toiminut toimialajärjestöille, koska jäsenkunnan vastauksia ei voi keskiarvoistaa, eivätkä ne toimi tuotannossa.

4 Jatkotoimet

Sidosryhmäkyselyn avulla saatiin tietoa meriklusterin toimijoiden tämän hetkisestä kestävästä kehityksen mukaisen toiminnan laajuudesta sekä hankkeen vaikuttavuudesta.

Merikartta-verkoston toiminta loppuu nykymuodossaan kesällä 2022, jolloin tämän ykkösvaiheen rahoitus Työ- ja elinkeinoministeriöltä loppuu. Verkosto on aktiivisesti koko toimintansa ajan miettinyt toiminnan jatkoa ensimmäisen vaiheen jälkeen ja näyttää siltä, että toiminta jatkuu: yhteistyö hiiliviisaan, kiertotaloudenmukaisen meriklusterin edistämiseksi varmastikin siis jatkuu muodossa tai toisessa.

Liite 1: Keväällä 2022 toteutettu sidosryhmäkysely

Sidosryhmäkysely

Tämä kysely tehdään Turun ammattikorkeakoulun Merikartta-verkoston puitteissa. Merikartta on kehitteillä oleva ekosysteemi sekä muutosvoima, jonka kautta hiiliviisas meriklusteri etenee entistä vauhdikkaammin.

Kysely on tehty kerran aiemmin hankkeen aikana (syksyllä 2021). Nyt kysely toistetaan uudelleen hankkeen vaikuttavuuden seuraamiseksi. Syksyn 2021 kyselyyn verrattuna on tähän kyselyyn lisätty kaksi uutta kysymystä (oma kokemus hankkeen vaikuttavuudesta). Muutoin kysymykset ovat samat kuin syksyn 2021 kyselyssä.

Kevään 2022 kyselyyn voi vastata, vaikka ei olisi 2021 vastannut.

Merikartta-verkoston sidosryhmäkysely pyrkii kartoittamaan ylempänä määriteltyjen tavoitteiden saavuttamista eli hankkeen vaikuttavuutta. Sidosryhmäkysely siis antaa Merikartalle arvokasta tietoa meriklusterin toimijoiden tämänhetkisestä kestävästä kehityksen mukaisen toiminnan laajuudesta sekä näin hankkeen vaikuttavuudesta. Samalla kyselyyn vastannut organisaatio saa palautetta oman toimintansa hiiliviisauksesta ja kiertotalousmallin mukaisen toiminnan tilasta. Kyselyyn vastanneille tullaan lähettämään analyysikooste kesäkuussa 2022. Vastaamalla organisaatioiden on myös mahdollista vaikuttaa Merikartta-yhteistyön tuleviin toimiin.

Merikartan tavoitteena on rakentaa avoimuuteen ja luottamukseen perustuva verkosto meriklusterin toimijoiden välille ja näin luoda vakaat toimintaedellytykset kiertotalouteen perustuvan liiketoiminnan kehittämiselle Suomessa. Hanke pyrkii kartoittamaan klusterin arvoketjun elinkaaren ympäristövaikutukset ja selvittämään kiertotalouden mukaisen toiminnan mahdollisuudet alalla. Tavoitteena on myös lisätä ja jakaa hankkeeseen osallistujien osaamista sekä synnyttää uusia hankeavauksia ja innovaatioita teemaan liittyen. Merikartta on siis yhteistyömalli, joka nivoo yhteen aiemmat hankkeet, osaamisen ja teknologian.

Lisätietoa Merikartasta: <https://merikartta.turkuamk.fi/>

Kysely on jaoteltu teemoittain yhdeksälle sivulle ja sen tekemiseen kuluu aikaa noin 10-15 minuuttia. Pakolliset kentät on merkitty tähdellä (*), ja ne pitää täyttää lomakkeen lähettämiseksi.

Mikäli teillä on kysyttävää liittyen Merikarttaan tai sidosryhmäkyselyyn, olkaa hyvä ja ottakaa yhteyttä kysely- ja tutkimusvastaava Piia Nurmeen.

piia.nurmi@turkuamk.fi
[+358 40 355 0931](tel:+358403550931)

Liite 1

Jotta Merikartan vaikuttavuutta pystytään seuraamaan, tullaan kyselyssä pyytämään muutamia henkilötietoja (vastaajan nimi, sähköposti, asema organisaatiossa ja organisaation nimi).

Tietoja tullaan käyttämään ainoastaan Merikartta-hankkeen vaikuttavuusarvioinnissa sekä sidosryhmäkyselyn vastausten analysoinnissa sekä analyysikoosteen lähettämässä vastanneille. Tietoihin on pääsy vain niillä henkilöillä, jotka tietoja työtehtäviensä puolesta tarvitsevat. Henkilötietoja säilytetään loppuraportoinnin ja muiden julkaisujen sekä hankkeen päättämiseen liittyvien toimenpiteiden vuoksi noin kaksi vuotta hankkeen päättymisen jälkeen. Kyselyn tulokset raportoidaan kokonaisuuksina niin, että yksittäisen henkilön vastauksia ei voi tunnistaa julkaistavista tuloksista.

Sidosryhmäkyselyn lisäksi Merikartta tulee tekemään loppukeväästä 2022 anonyymin palautekyselyn.

Lisätietoa kyselyn tietosuojakäytännöistä:

<https://merikartta.turkuamk.fi/uploads/2021/04/136fdd34-merikartta-tietosuojailmoitus-3-2021.pdf>

Kiitos yhteistyöstä!

1. Annatteko Merikartta-hankkeelle oikeuden kerätä, säilyttää ja käsitellä henkilötietojanne yllä mainitulla tavalla? *

- ☒ Kyllä, annan suostumukseni ja jatkan sidosryhmäkyselyn tekemistä
- ☐ Ei, en anna suostumustani ja lopetan sidosryhmäkyselyn tekemisen

2. Vastaajan tiedot *

Vastaajan nimi	
Vastaajan sähköposti	
Organisaatio	

3. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten asemaasi organisaatiossa? *

- ☐ Johtoryhmän jäsen
- ☐ Ympäristö- tai laatuvaikuttaja
- ☐ Muu esimies tai vastuuasemassa toimiva henkilö
- ☐ Asiantuntija, mikä?
- ☐ Muu henkilökunnan jäsen, mikä?

4. Mikä seuraavista toimialoista kuvaa parhaiten organisaatiosi asemaa osana meriklusterin toimijakenttää? *

- ☐ Varustamo tai muu laivan omistaja
- ☐ Satamatoimija, liikennöitsijä tai huolinta- ja ahtausalan yritys
- ☐ Telakka, korjaustelakka tai laivojen purkaja
- ☐ Teknologia-, materiaali- tai energia- ja polttoainetoimittaja
- ☐ Kierrättäjä tai uusiokäyttäjä
- ☐ Kehittämisorganisaatio tai konsultti
- ☐ Tutkimus- tai koulutusorganisaatio
- ☐ Toimialajärjestö, -säätiö tai -yhdistys
- ☐ Viranomaisorganisaatio
- ☐ Rahoitus- tai vakuutuslaitos
- ☐ Laivameklari
- ☐ Muu, mikä?

Liite 1

Vaikuttava yhteistyö vaatii luottamusta eri toimijoiden kesken. Luottamusta voidaan arvioida toimijoiden osaamisen, hyvántahtoisuuden sekä integriteetin kautta. Kyselyn tässä osiossa kysytään kokemuksianne liittyen luottamuksen rakentumiseen hiilineutraalin kiertotaloudenmukaisen ekosysteemin alkuvaiheessa.

Lisätietoa aiheesta Sitran Lab lokissa:

<https://www.sitra.fi/blogit/lab-loki-21-miten-luottamus-syntyy-verkossa/>

5. Valitse esitettyihin väittämiin mielestäsi sopivin vaihtoehto. *

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Merikartta-hankkeen virtuaalisessa ympäristössä on voitu rakentaa luottamusta helposti	☐	☐	☐	☐	☐
Merikartan sidosryhmillä on tarvittava osaaminen rakentaa kiertotalouden mukaista hiilineutraalia meriklusteria	☐	☐	☐	☐	☐
Mukana olevat sidosryhmät ovat halunneet yhdessä kehittää tulevaisuuden ratkaisuja	☐	☐	☐	☐	☐
Merikartan tavoitteiden mukainen ekosysteemin rakentaminen etenee johdonmukaisesti	☐	☐	☐	☐	☐

Liite 1

Seuraavaksi kysymme **hiilineutraaliudesta** organisaatiossanne. Hiilineutraalius voi tarkoittaa tuotetta, yritystä, kuntaa tai valtiota, joka tuottaa vain sen verran hiilidioksidipäästöjä kuin se pystyy sitomaan. Hiilineutraalin tuotteen hiilijalanjälki koko elinkaaren ajalta on nolla.

Lisätietoa hiilineutraaliudesta:

<https://www.sitra.fi/tulevaisuussanasto/hiilineutraali/>

6. Miten hyvin **hiilineutraalius** on huomioitu organisaatiossanne seuraavien osa-alueiden osalta? *

	Ei huomioitu lainkaan	Huomioiminen alkutekijöissä	Huomioidaan jo systemaattisesti	Integroitu toimintaan laajasta alasta	Keskeinen osa ydintoimintaa ja kilpailukykyä
Strategia - pitkän tähtäimen strategia, tavoitteet ja virstapylvät määriteltynä, johdon sitoutuminen	☐	☐	☐	☐	☐
Toiminnot - sisällytetty ohjeisiin, prosesseihin ja toimenpiteisiin	☐	☐	☐	☐	☐
Osaamisen kehittäminen - kouluttamista organisaation kaikilla tasoilla, sisäistä viestintää	☐	☐	☐	☐	☐
Rekrytointi - houkutellaan uusia osaajia, painotetaan osaamista rekrytoinnissa	☐	☐	☐	☐	☐
Innovaatiot ja keksinnöt - innovaatiokulttuuria vaalitaan kannustamalla työntekijöitä ideoimaan uusia tapoja luoda arvoa sidosryhmille	☐	☐	☐	☐	☐

7. Tarkenna konkreettisin esimerkein, miten **hiilineutraalius** näkyy organisaatiossanne? Jos hiilineutraalisuus ei vielä näy organisaatiossanne, mitä esteitä sen huomioimiselle on? *

Liite 1

Seuraavaksi kysymme **kiertotaloudesta** organisaatiossanne. Kiertotaloudella tarkoitetaan talouden mallia, jossa ei tuoteta jatkuvasti lisää tavaroita, vaan kulutus perustuu omistamisen sijasta palveluiden käyttämiseen: jakamiseen, vuokraamiseen sekä kierrättämiseen. Materiaaleja ei lopuksi tuhota, vaan niistä syntyy yhä uudelleen uusia tuotteita. Kiertotaloudessa materiaaleihin sitoutunut arvo säilyy mahdollisimman pitkään yhteiskunnassa.

Lisätietoa kiertotaloudesta:

<https://www.sitra.fi/aiheet/kiertotalous/#mista-on-kyse>

8. Miten hyvin **kiertotalous** on huomioitu organisaatiossanne seuraavien osa-alueiden osalta? *

	Ei huomioitu lainkaan	Huomioiminen alkutekijöissä	Huomioidaan jo systemaattisesti	Integroitu toimintaan laajasti	Keskeinen osa ydintoimintaa ja kilpailukykyä
Strategia - pitkän tähtäimen strategia, tavoitteet ja virstapylvää määriteltä, johdon sitoutuminen	☐	☐	☐	☐	☐
Toiminnot - sisällytetty ohjeisiin, prosesseihin ja toimenpiteisiin	☐	☐	☐	☐	☐
Osaamisen kehittäminen - kouluttamista organisaation kaikilla tasoilla, sisäistä viestintää	☐	☐	☐	☐	☐
Rekrytointi - houkutellaan uusia osaajia, painotetaan osaamista rekrytoinnissa	☐	☐	☐	☐	☐
Innovaatiot ja keksinnöt - innovaatiokulttuuria vaalitaan kannustamalla työntekijöitä ideoimaan uusia tapoja luoda arvoa sidosryhmille	☐	☐	☐	☐	☐

9. Tarkenna konkreettisin esimerkein, miten **kiertotalous** näkyy organisaatiossanne? Jos kiertotalous ei vielä näy organisaatiossanne, mitä esteitä sen huomioimiselle on? *

Liite 1

Seuraavaksi kysymme **kestävästä kehityksestä** organisaatiossanne. Kestävällä kehityksellä tarkoitamme maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Tämä tarkoittaa myös, että ympäristö, ihminen ja talous otetaan tasavertaisesti huomioon päätöksenteossa ja toiminnassa.

Lisätietoa YK:n kestävän kehityksen tavoitteista:

<https://sdgs.un.org/goals>

10. Miten hyvin **kestävä kehitys** on huomioitu organisaatiossanne seuraavien osa-alueiden osalta? *

	Ei huomioitu lainkaan	Huomioiminen alkutekijöissä	Huomioidaan jo systemaattisesti	Integroitu toimintaan laaja- alaisesti	Keskeinen osa ydintoimintaa ja kilpailukykyä
Strategia - pitkän tähtäimen strategia, tavoitteet ja virstapylvää määritelty, johdon sitoutuminen	☐	☐	☐	☐	☐
Toiminnot - sisällytetty ohjeisiin, prosesseihin ja toimenpiteisiin	☐	☐	☐	☐	☐
Osaamisen kehittäminen - kouluttamista organisaation kaikilla tasoilla, sisäistä viestintää	☐	☐	☐	☐	☐
Rekrytointi - houkutellaan uusia osaajia, painotetaan osaamista rekrytoinnissa	☐	☐	☐	☐	☐
Innovaatiot ja keksinnöt - innovaatiokulttuuria vaalitaan kannustamalla työntekijöitä ideoimaan uusia tapoja luoda arvoa sidosryhmille	☐	☐	☐	☐	☐

11. Tarkenna konkreettisin esimerkein, miten **kestävä kehitys** näkyy organisaatiossanne? Jos **kestävä kehitys** ei vielä näy organisaatiossanne, mitä esteitä sen huomioimiselle on? *

Liite 1

Seuraavaksi kysymme tarkentavia kysymyksiä liittyen organisaationne **vastuullisuutta** edistäviin toimintoihin. Vastuullisuudella tarkoitetaan tässä kestävä kehityksen periaatteisiin perustuvaa toimintaa, joka voi ilmetä esimerkiksi kiertotalousmallin mukaisena palvelujen hyödyntämisenä tai hiilineutraliuteen pyrkimisellä.

Osa alla olevista kysymyksistä on suunnattu vain ns. meriklusterin ydintoimialojen yrityksille, eivätkä välttämättä koske esimerkiksi asiantuntijaorganisaatioita. Mikäli kysymys ei koske organisaationne toimintaa, olkaa hyvä ja valitkaa vastausvaihtoehto "Ei koske organisaatiotamme".

12. Miten hyvin **vastuullisuuteen** liittyvät seikat on huomioitu organisaatiossanne seuraavien osa-alueiden osalta? *

	Ei huomioitu lainkaan	Huomioiminen alkutekijöissä	Huomioidaan jo systemaattisesti	Keskeinen Integroitu toimintaan laaja- alaisesti	osa ydintoimintaa ja kilpailukykyä	Ei koske organisaatiotamme
Toimitusketju - toimitusketjun eri vaiheissa hukatun arvon talteenotto energian- ja vedenkulutuksen, päästöjen ja jätteen pienentämiseksi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tuotteet ja palvelut - tuote- ja palvelusuunnittelun uudistaminen elinkaaren pidentämiseksi, käyttöasteiden optimoimiseksi ja jätteen vähentämiseksi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ekosysteemi - yhteistyö ja kumppanuudet julkisen ja yksityisen sektorin toimijoiden kanssa laajemman muutoksen mahdollistamiseksi	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Kiertotaloutta lähestytään usein **viiden eri liiketoimintamallin** kautta. Yksinkertaisimmillaan kiertotalouden liiketoimintamallit tarkoittavat toimintojen digitalisointia, tehostamista, palvelullistamista sekä asiakkaan ja ympäristön kannalta fiksumpien ratkaisujen kehittämistä.

Oheisesta linkistä voi perehtyä tarkemmin Sitran kiertotalouden käsikirjaan: <https://teknologiateollisuus.fi/fi/circular-economy-playbook>

13. Mitkä seuraavista kiertotalouden liiketoimintamalleista organisaatiollanne on käytössä? Valitse kaikki sopivat vastausvaihtoehdot. *

- ☐ Uusiutuvuus - suunniteltu kestäväksi, kierrätetyt ja kierrätettävät raaka-aineet
- ☐ Tuote-elinkaaren pidentäminen - kunnostus ja huolto, upgrade, uudelleenmyynti, uudelleenvalmistus
- ☐ Jakamisalustat - tavaroiden ja resurssien käyttöasteiden kasvattaminen ja elinkaaren pidentäminen digitaalisilla alustoilla mm. vuokrauksen, myymisen, jakamisen ja uudelleenkäytön myötä
- ☐ Tuote palveluna - tuote palveluna, toimitus palveluna
- ☐ Resurssitehokkuus ja kierrätys - kierrätys, resurssien palautus
- ☐ Ei mikään yllämainituista

Lopuksi kartoitimme vielä Merikartan koettua vaikuttavuutta vastaajan näkökulmasta.

14. Merikartta-ekosysteemi on mielestäni vaikuttanut ympäristöystävälliseen ja kestävään toimintaan organisaatiossani. *

- ☐ Ei lainkaan ☐ Vähäisessä määrin ☐ Jonkin verran ☐ Paljon ☐ Erittäin paljon

15. Esitä vielä oma näkemyksesi siitä, millä tavalla Merikartta on vaikuttanut ympäristöystävälliseen ja kestävään toimintaan organisaatiossasi?

Jos Merikartalla ei mielestäsi ole ollut vaikutusta, miksi ei? *

Liite 1

Kysely on nyt valmis, kiitos vastauksesta!

Arvostamme kyselyyn käyttämäanne aikaa ja pyrimme tuottamaan vastausten perusteella organisaatioille laadukasta ja hyödyllistä informaatiota. Seuraavaksi analysoimme kyselyn vastaukset. Kaikille vastanneille lähetetään sähköpostitse kooste analyysistä loppukeväästä 2022.

16. Alla olevaan kommenttitekenttään voi vielä halutessaan jättää palautetta liittyen Merikartta-hankkeeseen sekä sidosryhmäkyselyyn.

